

КЪМР-ни Башчысы

«Сочи бизге кеси онгларыбызны кёрзюлтюрге, жангыз инвесторла табаргъа да болушады»

Арсен Каноков «Россия 24» телеканалны тюзюнлей эфиринде сёлешгенди

Сочиде 11-чи халкъла аралы инвестиция форумда Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Арсен Каноков тюзюнлей эфирде тележурналистлени сорууларына жууапла бергенди. «Россия 24» каналны информация программасын бардырганланы Къабарты-Малкъар форумга къаллай проекте келтиргенлерни, республиканы инвестиция онгларыны, туркластер къаллай айныганыны эм кён башха затланы юслеринден билдире суйгендиле.

«Республиканы делегациясы Сочиде форумга къаллай проекте келтиргенди?»

«Ала бир ненча боладыла, ол санда Тынъауузуно вольтрам-молден комбинатын агъыз юсюне салынуу проекти да барды. Анга кер бир мингге жууук ишти жер къуаргъа белгиленди. Анда белгиленген ишле Элбрус муниципальный районда 2013-2017 жылда бардырылдыдыла, аланы тамамлауға 12 миллиард сом керек болуктуду деп, алай тергелгенди.

Андан сора да, Май районда промышленность производство жаны бла «PLANA» агроиндустриалы парк» энчи экономика зона къуаргъа белгиленди. Аны жеринде химия, агъач жарашдыруучу, машинала чыгаруучу эмда ашазык промышленностьну 18 бийик хайырдыла производство орнатаргъа мурат этилди. Анга 60 миллиард сомдан артык керек болуктуду. Проектке керек 11 миң чаклы ишти жер ачылырын, Россей Федерацияны бюджетлерини барысына да тоштен налагъа 11,4 миллиард сомга дер кёбейтирин сакъайлабыз.

Къабарты-Малкъарны стенинде кеслерини продукцияларын «Севкарентен-Д», «Телемеха-

ника» предпритияла да кёрзютдиле. Саулай алып айтханда, 2006-2011 жыллада баш капиталга инвестицияла 6,4 миллиард сомдан 17,7 миллиард сомга дер жетгендиле эмда юк кер чаклы бирге кёбейгендиле. Алайды да, бизге «Сочи-2012» халкъла аралы форум кеси онгларыбызны кёрзюлтюрге, жангыз инвесторла да табаргъа онт береди.

«Италиялы инвесторла республикагызгъа улуу э бурганларын билебиз. Ала бла бир ишлеу къаллай бёномледе къуаргъанды эмда къуаралыкъды?»

«Хай, Италияны посолу жойосхан Антонио Панди хар заманда да бек алгъа бизни стенидизни жокълайды. Италия бла кваты байламлыкъа жюрөтбөз. Арт жылда бирге ишленю бютюнда кючлендиритге къолбуздан келгенди. Италиялы партнерларыбиз эл миллион айнытуду билген амалларын бизден аймайдыла, терек бачаланы, тахта көгетлени жангыз, бютюн хайырлы амалла бла ёсдоритге юрөтөдиле. Аланы сенауларын къуру улуу компанияла угъай, эллиле бачаларында, энчи мюклеринде да бек сыйоп хайырланадыла. Ол а бизге артыкъда магъаналыды. Бусагъатда ол жангыз амалагъа

юйендирге бизге къошуларыбиз да келип башлагъандыла. Энди бизни муратыбиз - бирге ишлеу бютюню башха сфераларда да къуаргъанды.

«Республиканы турист кластери «Север Кавказын курортлары» регионла аралы проектинге къошулуу а къаллай барды?»

«Къабарты-Малкъарда туризмин айнытуду жангыз онгла ачыладыла. Бийыл августда бизге «Север

Кавказын курортлары» ОАО-ну директорларыны советини председатели Ахмед Билалов келип кетгенди. Ол заманда биз Элбрус-республиканы баш магъаналы форум майданын - айнытуду бла байламлы проектеге бу къуарал компанияны къатышууну юсюнден сёлешгенбиз. Сёз аны онунуа Элбрус республиканы келингиде болган активлерини, бек алгъа Азауда эки жангыз канат жолганы

беруино юсюнден баргъанды. Бу къуарал компания Элбрусда бек алгъа къолгъа алыкъ жумушладан бири Азауда ючюнчо канатканы тартуу болуктуду. Андан сора 4150 метр бийикликде «Он-биреленин ишыгъан» къонокъ кой жангырталыкъды. Чегетде канат жолну ишлеу жаны бла ишле жангыздан бардырыллыкъдыла.

Ахьры 2-чи бетдеди.

ПАРЛАМЕНТ

Сабийлеге къайгырыну дагыда бир шарты

Россейн Президентни сабийлени сейрлерни бла байламлы ишлени Миллет стратегиясын (2012-2017 жылгъа) къабил кёргенди. Аны жарашдыруучу РФ-ни Федерация Жыйылууну Федерация Сакъити, Къырдал Дума, жанагъа организацияла, экспертле, алиме да къатышандыла. Миллет стратегияны баш муратарыны бла борчларыны юслеринден болгон КЪМР-ни Парламентини Председатели Чеченлыны Анур айтоды.

Ол Къырдал сабийлени ырахатлыкъларын сакълау, аланы къоруулау жаны бла кёл торлю мадарла этенин белгилегенди. «Сёз сабийлени саруукъларын сакълаууну тап къуарууну, аланы эркинликлерине бузукълукъла этилмелерини жалчыууну, акъылбалыкъ болмагъанланы арарында амалыкътыны жолуу кесуино юсюнден барды-деди Чечен улу - Сакъатлагъа, ёксюзлеге, ата-аналары къарамай къойганлагъа, улуу ююрледе ёсгенлеге болушуну борчу да бек магъаналыдан бириди. Миллет стратегия ма алагъа артыкъда улуу эс бурады, ол жаны

да жетерча этиду. Ючюнчюсю - сабийлени сауукъларын сакълауу кючлендирю. Тертюнюсю - аланы эркинликлерини эмда сейрлерини къоруулауу. Стратегияда белгиленген жумушладан бири - къаралда юйор политиканы мурдорлары шарт тохташдырылган Федералый законну жарашдырууду. Властьла сабийлерин болган юйорлеге социальный жаны бла себеплик этилмича, жашуу этерге жетерча фойда тошөрча мадарла белгилайдыла. Алайлакъла налагъаны азайтудууну амалларын игилдиритге, осуилукъ этинуу жангъа къуаргъа мурат этилди. Андан сора да, сабий товарларына чыгарууну стратегиясы да къабил кёрюлрюкю.

Дагыда къырдал сабий садланы къурулушларына себеплик этеркиди. Школгъа дерни билги беруино битеу формалары айнытылдыдыла, ол санда юйор сабий садланы, сабийлени айнытырча оюнда къуарлган араланы, орте болушукъ беруино службаларыны саллары всеркиди.

Ахьры 2-чи бетдеди.

Жазылуу-2013

Хурметли жамауат!

2013 жылны бирини жарымына жазылуу кампания андан ары бардырлады. Сиз «Заман» газетте сизгизни къайсы пошта бёномледе да жазылырға болуктуду.

Алты айга жазылууну багъасы торленмегенди, алгыннылай къалганды - 356 сом 10 копек. Бу магъаналы жумушну узакгъа созмагъыз.

Бизни индексибиз - 51532

Шимал Кавказ кюн сайын
2 бет

Жарым ёмюрню узакъ жолунда таукел атлам
3 бет

Адетинг, тилинг да ариу болса...
3 бет

Эллиледен ырызлыкъ таба
4 бет

Экология

Суу бла жалчытыуға - 4 миллиарддан аслам

КЪМР-ни Правительствосу «Къабарты-Малкъар Республикада 2012-2020 жыллада суу комплекси айнытуду» деген республиканы программаны къабил этгенди. Аны республиканы табият байлыкълары эм экология министрствосу жарашдырганды.

Программаны баш борчларындан бири - 2020 жылга Къабарты-Малкъар Республикада жашагъан халы эм экономиканы бёномлерини суу бла жалчытуду. Андан сора да, адамла жашагъан жерлени эм торлю-торлю объектиени суула къурууну келгенде аладан сакълауға эм башха табияткъа къыйынлыкълардан болушукъ аслам эс бурлулукъду. Документде белгиленгенге кёре, онтогуз объекти табият къыйынлыкълардан къоруулау жаны

бла реконструкция ишле бардырыллыкъдыла. Онеки гидротехника келмеда тынгылы ремонт этилликди эм Прохладна районда суу жыйынуу жерлени каскъдыны къурулушун башларыкъдыла.

Белгиленген ишлеге, программада айтылганына кёре, ырысхыла Федералый эм республикалы бюджетледен бёлюнорюкюдюле. Саулайды этилген тергевлеге кёре, программаны жашауда бардырылган 4 миллиард 133 миллион 648 миң сом къоратыллыкъды. Андан 3 миллиард 591 миллион 396 миң сомну федералый, къалганын а республикалы бюджет бёлюкюде деп билдиргендиле башха сакъынылган министрствону пресс-службасындан.

Бизни корр.

Эгерли

Поэтни хурметине

Къулыланы Къайсыны 90-жылгъа юбилейине жоралап, Таубийгъатны сакълауу регион жанадуруулукъ фондуну таматасы Жансубайла Владимирни башламылгъында Чегем аузунда поэти аты аталгъан бийик тау тёпеге чыгарууну къуаргъа онту этгенди. Анга жыйырма адам къатыштырыкъды. Аланы араларында Эверестни тёпесине эки керек чыгъгъан Елмезланы Абдул-Халим, дагыда башха къагъа ёрлеуочю, къутхаруучула, врачла,

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Билдирю

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларына

2012 жылда 27-чи сентябрде КЪМР-ни Парламентини ююнде республиканы законла чыгаруучу органын кезуило жыйылуу болуктуду. Ол эртинликде сагъат 10-да башланырыкъды.

КЪМР-ни Парламентини пресс-службасы.

«Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини Информацианы къоруулау жаны бла ведомствола аралы комиссияны къауумуну къабил кёрюно юсюнден»

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини 2005 жылда 25-чи ноябрде чыгарылган 29-рп номерли буйругъна эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Президентинде Информацианы къоруулау жаны бла ведомствола аралы комиссияны къауумуна торленуле кийирюно юсюнден

Б У Й Р У Г У

2012 жылда 19-чу сентябрде 898-РГ

1.«Къабарты-Малкъар Республиканы Президентинде Информацианы къоруулау жаны бла ведомствола аралы комиссияны къауумуну кёрюно юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини 2005 жылда 25-чи ноябрде чыгарылган 29-рп номерли буйругъна эмда Къабарты-Малкъар Республиканы Президентинде Информацианы къоруулау жаны бла ведомствола аралы комиссияны ол буйрукъ бла къабил этилген къауумуна былай торленуле кийиритге:

а) буйругъда: атында «Къабарты-Малкъар Республиканы Президентинде Информацианы къоруулау жаны бла» деген сёзлени «Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Информацианы къоруулау жаны бла» деген сёзлеге алышдырырға; 1-чи пунктунда «Къабарты-Малкъар Республиканы Президентинде Информацианы къоруулау жаны бла ведомствола аралы комиссияны «Къабарты-Малкъар Республиканы Президентинде Информацианы къоруулау жаны бла ведомствола аралы комиссияны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини 2002 жылда 30-чу июлда чыгарылган 21-РП номерли буйругъу бла къуаргъан къауумуну» деген сёзлени «Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Информацианы къоруулау жаны бла ведомствола аралы комиссияны «Къабарты-Малкъар Республиканы Президентинде Информацианы къоруулау жаны бла» деген сёзлеге алышдырырға; б) Комиссияны къауумунда: атында «Къабарты-Малкъар Республиканы Президентинде Информацианы къоруулау жаны бла» деген сёзлени «Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысында Информацианы къоруулау жаны бла» деген сёзлеге алышдырырға;

«Тексте тобеген «Президент» деген сёзю «Башчы» деген сёзге алышдырырға; Комиссияны къауумуна бу адамланы къошаргъа: Каширокко З.К. - Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны Администрациясы таматасыны биринчи орунбасары (Комиссияны председатели орунбасары) Залижанлыни К.Х.Ю. - Къабарты-Малкъар Республиканы ишлени министрини орунбасары (ырызлыгъына кёре)

Махов Т.В. - Къабарты-Малкъар Республиканы промышленность, связ эмда информатизация министрини орунбасары

Миников Ю.Т. - Техника эмда экспорт контроль жаны бла федералый службаны Юг эмда Север-Кавказ федералый округлада Управленийыны башчысы орунбасары (ырызлыгъына кёре). Комиссияны къауумундан В.А.Горячевни, Б.С.Паштовну эмда С.А.Черушнини кетеритге.

2.Бу буйрукъ анга къол салынган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы А.КАНОКОВ

Шахар

Кавказ оюмла башлангъа кёл заман къамагъанды. Аны бла байламлы Нальчикде Ахъзия майдан башха бет алады. Алайгъа жангыз асфальт салынганды, миллетлени энчиликлерине кёре торлю-торлю кошла ишлендиле. Бу юнлеге Къарачай-Черкес Республиканы Дагъыстанны кошлаарыны бир кесиге хазыр болганды. Дагыда баннерлени табыргъа хазырлайдыла, чыгында жанмагъан чыркыканы алышдырылдыла, бек улуу, сейиллик зат а - майданын «Спартак» стадиону Ленин аты проспектен керди жергиди. Къурулушчула ол хайырлангъа берилгини не зат болгунуу жашырыллыкъда тутдыла. Кыскасы, майдан бир заманда да болмагъан урун, ким да эс бурруча жасалыкъды.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

СУРАТДА: Ахъзия майдан бонгюлюнде. Суратны автор агъланды.

Телефон ыз

Уллайгъанлагъа жоралап

КЪМР-ни Уруну эм социальный айнытуду министрствосу июсубодеги жылда 1-чи октябрде 9 сагъатдан 18 сагъатда дери, Уллайгъан адамны кюноне жоралап, тюзюнлей ишлеге телефон линияны ишлетиркиди. Ахъия республикада жашаган жангыз къалган эм болушукъ керек къарт адамланы ачыклар мурат бла бардырыллыкъды. Социальный болушукъ тийишли адамланы юслеринде информацианы министрствону специалистери 8-800-200-66-07 номерге сёлешит билдиргизгизни сакълайдыла.

Майдан ТОКМАКОВА. КЪМР-ни Уруну эм социальный айнытуду министрствосу пресс-службасы.

«Сочи бизге кеси онгларыбызны көргюзтүргө, жангы инвесторла табарга да болушады»

Ахыры. Апы 1-чи беттеди.
«Север Кавказы курортлары» Эбрусуда тау-лыжа спорту айнтынууга да жангы онгла ачырыктыдыла. Проектте көрүр инфраструктураны кырулушун жалпа-жангыдан бардырырга белгилене эсе, Эбрусуда ол эрте кыралганды, айнуучу битеу кезилерин этоп, шендого заманга келешен кыонак юйлеге бла рестораларга жетгенди.
Бизде туризм бла байламлы

проектлеге КРСК да эс бурды. Аны башчысы Антон Пак формулу алдында болгон тобе-шубоюбозе бу тыш кыраллы компания Кэабарты-Малкларда «Северо-Кавказский горный клуб» проектин бардырырга союгенни юсондан билдиргенди. Анга көре экстремал, приключенческий эмда экология туризми айнтынууга белгилене. Ал кезиледе Эбрусуну тек бетлерине альпинистлеге кыонак юйле ишлеге мурат этиледи. Биринчиси (48 жери болган) төрт минг метрден бийик болган жерде ишлен-рикти. Келир жыл июнь-июль айлада ары биринчи туристни алырга дейдиле. Эбрусуда эки канат жол ишлеп турганын эсге алаксак, июнчюносо да акырына жетдирилсе, ол заманда биз башында сагынынган кыонак юй бла бирге Эбрусуда өрлөнучу битеу онглара да толусунай кыралгандыла дерге боллуксуду.
«Югонлюкюк жаш төле се-вер-кавказ республикаладан кетип барды деп көп айтыла-

ды. Кэабарты-Малкларда уа он жаны бла хал кылайды?»
«Осанды деп айтлык тыюлме-не. Жаш адаманы билим, иш да алыр ючюн, кыралны башка регионларына көтгөлериинде да бир так көрмөй. Ага артка кыйтып, алган сынуаларын кесери башларына, гитче ата журтларына да жаратадыла. Мен кесим да алай болганмын. Бусагытада биз жаш адамла учерликтерин, фахмуларын да хайларынчы онгла кызаргага көрөбиз. Ала кесерини ниеттерин, акылла-

22-чи сентябрь, Сочи шахар.

Сабийлеге кыайгырыуну дагыда бир шарты

Ахыры. Апы 1-чи беттеди.
Тамата класпада окутулганга саялганга усталыкчыларына, учерликтерине, фахмуларына көре окурга онг берилдикти. Школга дер эмда битеулу билем берюню бириктириу жаны бла иш андан ары бардырыллыкты. Фахмулу сабийле-ни окутушун учурденялагы артыкыда улуу болушук этилди. Сабийле кружоклагы, секциялагы журорча хаксыз сертификат чыгарырга белгилениди. Аны бла бирге кружолканы бардырган педагоганы эки хакылары берилди.

Сабийлеге медицина болушук берюню итилендириу ючюн, властыла бюджетден бөлюнген ачхага кюшуну мадарлары этерге дейдиле. Ишлерин тынгылы бардырмаган арчалдан жууулылык кыты сураллыкты. Сабийле ата-аналары бла бирге солупрук санатори-курорт учурденяланы саны берилди. Екюз сабийлеге эки эс бируллуксуду. Юйорде не кыадак көп сабий өсерна этуу баш борчладан бири болганлай кыллыкты.
Сакат сабийлеин сейлерин кыруулау жаны бла ишни ючюлендирге белгилениди. Алай балачкылары болган юйорлеге хар жаны бла да болушук

район, хар шахар бла эл хар сабийге жашуу этерге тап онгла кыуар, аланы кыруулар ючюн, кыайгырырга тиушилди. Ол муратлагы жетер ючюн, гражданданы, граждн обществоланы, педагоганы бла юйретуучюлени, бизнеси келечилерин, законла чыгаруучу эмда толтуруучу органын араларында байламлык, келишулук, бек башы уа-улуу жууулылык керек боллуксуду.

Ата-аналаны бла сабийлеин илемлери уа баш магынаны тутханлары хакыды. Бек алга ма аланы суралмлары, аланы предложениялары эсге алынырыкыдыла. Алай башкала да бир жанында кыламгаз керекдиле. Сабийле ючюн кыайгырлан-ланы барсын да магыналы регион стратегияны жараштыр-гу, аны жашауда бардырырга тири кыатышырга чактырма. Сизден ахшы башламчылыкка, шарт предложенияла, хайрылы проектле да сакылайбыз. Кэабарты-Малкларда сабийлеге хайрылы социальны политиканы, алагы, юйорлеге да тиушил-сича кыайгырыуну биз жалаңда биригип, болган кючюбносо салып кыураалыгыбызга эшексиме.

Басмага ТЕКУЛАНЫ Хауа хазырапганды.

Ишине жюрези бла берилген Зулейха

Себерганын бир филиалы Тибек Чегемде орналады. Бу сиз сурата көргөн аны бөлмюноку таматасы Этеэланы Жамалны кызы Зулейхад. Ол бу жаны бла ишленгени отуз эки жыл болды. Чегем азуунда төрт да тау элде жашаган адаманы ишин жалчатыды. Анга келген эллиле ол кесини жумушларын терк эм тынгылы этгени ючюн журек кыураалыкларын билдиргенлай туралды.
РАЧЫКЪАУ улу Борис. Сурат авторунду.

ИПОТЕКА

Процент ставкалага компенсация этилед

Аны капиталга сертифициктаны болгонго эс кырал грегиди кылуучулуга алынган ипотека кредитлеге процент ставканы кер кесегин КэМР тйлериди. Аны юсонден онуну республиканы Правительство кыбайл этенди.
Жыйылыш КэМР-ни экономика айнтыу эм сатыу-алуу министрини орунбасары Ольга Белецкая билдиргенге көр, республиканы Кырулуш эм архитектура министрствосу банкны толду эркинликте келечисин тохтадырыр ючюн, конкур бардырылгы эм аны бла жюрегөн жоруулагыа көрө келишим тохтадырылгыды. Анда уа толду эркинликте болган банкда граждандла кеслерин лицевой счёлтарын ачар ючюн, аланы министрствода болган счёлтары ары көчюролуккеле иш механизми белгили этилди.
Белецкая англиштанган көрө, ана капиталга кырал сертифициктаны болгонго эс кырал Россеи Федерацияны Кырал банкны рефинансирование ставкасына көрө, аны келечиси эм гражданын этген кредит келишимге көрө 50 процентте компенсация этилди. Алай ипотека кредитни өлчөмю он жылга дерин тйлеуно болулларында 1.5 миллион сомдан көп болорго керекди. КэМР-ни кырал граждн кылуучукчыларына бла аланы орунбасарларына Кэабарты-Малкларны республикалы бюджетни ырысхысы өлчөмү бла байламлы Россеи Федерацияны Ара банкны рефинансирование ставкасына көрө компенсация 90 процент боллукту. Бу кезинде да он жылгы дерин болгалгы ипотека кредитни өлчөмү эки миллион сом бла чекленеди.
Бу проектине жашауда бардырыуга КэМР-ни республикалы бюджетте 2012 жылгы он миллион сом белгенди.
Бизни корр.

МАЛЧЫЛЫКЪ

Тууар этни чыгырыуу ёсегу

«2011-2013 жыллада КэМР-де этли малчылыкны айнтыуу» деген ведомстволу целевой програманы чыгарыла. Бышыл Кэабарты-Малклар Республикада 24 бизнес-проектле жашауда бардырылып башларыкыдыла. Ол ишлеге 100.5 миллион сомга жууук бюджет ачха бөлюн-гөндү. Ол санда федеральны бюджеттен 75 миллион.
Быйыл экинчи жылды програма жашауда бардырылгы тебегенли. Быйлыр анга 38 проект айырылган эди, кырал бериу ацияны магынасын аныгыл, башда сагызылган жамауат организациягы киргендиле эм аны бла адамны жашушун сакылауга кыатышырга ыразылыкларын билдиргенди. Районда быйыл эки экинчи кер бардырылады, озган жыл жюз адам кыан берген эдиле.
Бир-бир жаш адамла, кыан берю ацияны магынасын аныгыл, башда сагызылган жамауат организациягы киргендиле эм аны бла адамны жашушун сакылауга кыатышырга ыразылыкларын билдиргенди. Районда быйыл эки экинчи кер бардырылады, озган жыл жюз адам кыан берген эдиле.
Бизни корр.

Жаш донорланы кюню

Черек районда Кышхатауа кире барган жерде Жаш донору халкыла аралы кюнюне жоралонип, акция бардырылды. Жеринден теңдирилуучу кыан алынуучу студияны эрткиликден окунуу район администрацияда ишленгенде сакылап тургандыла. Ала биринчи болуп кыан да бергендиле эм «Черекский донору» деген жамауат организацины да кызгарыдыла.
Ол магыналы ишге кыатышханадан бири Тетупланы Алим быйлай айтханды: «Югон кыан берип, бек керекли заманда

Энергетика

Бахсан ГЭС сынаудан ётегуд

Бахсан ГЭС-ни бир кыуам ток барган ызаларында бу кызданын эрмичу транспорту орнатылганды. Ол а авариялыны санксыкартырга эм Бахсан, Зольск районлагы бла Минеральны Воды шахарны курортларына электрокюр берюню ишангалы жалчырыктыды.
Мында комплексли жангыртуу ишле андан ары бардырыла турганылыктыга, юнчюно номерли гидроагрегатын ишлетип башларга хазырыл турдалды. Аны бла бирге биринчи эки экинчи эн-

гоблоклада да монтаж ишле бардырылдыла. ГЭС-ни комплексли жангыртуу программасына тийишлиликке баш уезеп эм деривационный суу ыз сынаудан өтөп, хайрылангырга бериге хазырдыла. Башындан энише кеси алына ючю бла келген суу ызла да сынаудан бек тап өтгөндиле, станцияны машина залында административ корпусу ремонт этуу да башала турды, ден билдиргендиле бизге Бахсан муниципальный району пресс-службасындан.

Жюз юйно арбазы тапландырыллыкты

Астраханьда көп кыалы юйлеин арбазарын тап халга келтириу жаны бла иш кыстыу барды. Шахары мэристан ИТАР-ТАССхы корреспондентни билдиргенчи, суукыла башлангычы, 100 арбазга ремонт этилип бошаллыкты. Ала ны аспамсы жангыртамгалары 20 жыл чаклы болганды.
«Бек алга тап административ райнда артыкда бек тозураган арбазлагыа ремонт этилди. Ремонт этилдики дегенгибизге, аспамсыонду ол кыруулуша ушайды. Асфальт, бордюрла, тротуарла ылшыныла, сабий майданла, жулу жуукчула ишлендиле, терек бахчала салындыла, - дегендиле мэринда.
Арбазланы тапландыруу кылай баргынаны Астрахань мэри кеси контроль этеди, жангырталы турган объектенни ыккы сайын жюкпайды.

Данон-Юнимилк производствосун ачады

Кыобанда улуу инвестиция проектин келечинде сабий ашарыкыла чыгарган производство ачылады. Аны белгили Данон-Юнимилк компания кызгаранды. Краснодар крайны вице-губернатору, эл мюлк министри Зулару Кутыгин билдиргенчи, Лабинскте сют завод энди Россеида алычандан бириди, ол а эски комбинатны жангыртууу тап алышы табылгыны хайырындан болганды.

Бу хайыры инвестиция проекте крайны бла муниципалитетини башчылары улуу себелки этгендиле. «Специалистле, шахарчыла да Россеиде сют продуктаны чыгарууда аты айтылган Данон-Юнимилк жыны производствосун Лабинскши сайгалгына бек кыуандыла», - дегенди шахарны мэри Александр Садчиков.

Токну аяуну амаллары синдириледиле

Север Кавказы энергетиклери токну хайрыландыла кыоранчланы азайтуу программасын жашауда жетишилми бардырыдыла. Аны юсондан «Север Кавказы регионла аралы ючюлечуи эсе компаниясы (МРСК)» ОАО-ну жамауат бла байламлыкканы департаментде билдиргенди. «Токну аяуну комплекси программасы Дагыстанда, Ингушетияда. Чеченде да жашауда бардырылды. Быйлыны сегиз айында ол 256 миллион сомну анрга эки өргөндү», - дегендиле департаментде.
«Специалистле жетишилми биринчи шифрдого «кызылы» счёлкенин хайрындан болдурганды. Бусагытада авладан 400 мингге жууугу салынганды. Аланы санын 636,2 мингге жетдириле белгилениди.

Жылыны ахырына дерин берилдикти

Дыгыяда жангы суу ызны жылгы ахырына тартып бошарга «Абдыла». Аны юсондан «ИТАР-ТАССхы» мажоритарды муниципальный унитар предпрятинны директору Мурат Нагоев билдиргенди.
Республиканы ара шахарына бла Майкоп району элперине суу ыз 2008 жылда тартылып башланган эди. Жылны ахырына дерин кыруучула Майкопда Кызыл Дагыстан куртурга дерин 32 километрге суу баргыла тартып бошарга айтханды. Суу ыз толусунай 2014-2015 жылгы ишленип бошаллыкты.
Проектни битеу багысы 5 миллиард сомга жетеди. Суу ызны кыруулуша «ЮР Росси» федеральный программадан да ачха бөлюнюрюкдө. Быйыл битеу да 276 миллион сом берилдикти.

Тыш кыраллытыны келюлерине чек салуу кетерилгенди

РФ-ни Правительство кыуар Россетия-Алания Республиканы жерине тыш кыралланы келюлерине чек салуучу кетерино юсонден бегим чыгарганды. «Север Кавказы курортлары» ОАО-да аны Россеийго юк жанында туризми айнтынуу жолунда ахшы атылганга санагандыла.
Бегимде белгиленингиче, тыш кыраллагыла республиканы Алагир районуну бардырга эркинлик берилди. Аны алгагы 1992 жылдан берин да жол хайылы эди. Бу районда битеу анды даражалы Мамисов тау-лыжа курорт кыраллыкты. Экспертле оюм этгенден, ол келир заманда Север-Кавказ турист кластерни жауарына айлангырыктыды.
Мамисов тау-урекцияда комплекс кыруулау проекти Алагир эмда Ирафск районлада жашауда бардырыллыкты. Анга көрө 84 минг гектар жерде тау-лыжа трассалдан 196 километри тартылкыды, 50 подьемник тохтадырыллыкты. Кыонак юйледе 25 минг жер кыуурыллыкты.

Инвестицияланы - аэропортуу жангыртууга

Россеийго юк жанында бек улуу аэропорт операторланын бири «Базэл Аэро» компания, Краснодар крайны эмда Краснодар шахарны администрациялары Краснодарда аэропорту айнтынуу» проектин жашауда бардырыуну юсонден инвестиция келишим этгендиле. Аны юсондан «Базэл Аэрону» билдируучюде айтылды.
Проектте көрө Краснодарданы аэропортунда 2012-2013 жыллада бир сагытка 400 адамны жумушун жалчатынган мекем ишлен-рикти. 2014-2016 жылды бир кыралны кесинде ары бла бери учканын жумушларын жалчытырылгы терминалы эмда аэропортуу жеринде бир кыуам техника объектенни кырууларын бардырырга белгилениди.

Базэл Аэро бу проектте 7 миллиард сомдан атык кыораттыгы боллукту. Аны башчысы Леонид Сергеев айтханды көр, жангы терминал бла инфраструктура Краснодарда аэропортуу кючюно регион халба айадырылгыкыдыла.

Школну тюбюнде - аскер сауутла

Ростов областыны Каменск шахарны школларындан бирини тодалында полициячыла берилгиланы складан тапхандыла. Анда чачыруучу аскер пакетте окуну болгондыла. Россеийн МВД-сыны пресс-арасында билдиргенчиле, школну преподавательлери, подвалланы тизгилерин жый туруп, эшиги жабылган сейфни эслегендиле. Аны киритин ачканыларда, оксула бла темир коробкала көргендиле да, олсакат полицияны чакырыландыла.

МВД-ни Каменскде бөлмюно полициясыны таматасыны оператив иш жаны бла орунбасары Сергей Перепелицын айтханыча, сейфде битеу да оклары бла сегиз темир орун, 36 ок пачка, 20 ойрунгу гранат, 112 чачыруучу тап табылганды. Сауутла барысы да МВД-ны Ростов областында Управленинсыны эксперт-психологы боллукту. Аны башчысы Александр Бабурин айтханды.
МВД-да аскер саууттары орта билим берген учурденяла да ойретюно материалны хайрылангырга жарамгагынын эсертгендиле.

Отдан кыутарылгандыла

Чеченде жылны башындан бери отдан 140 адам кыутарылганды. Аны юсондан ИМС-ни пресс-службасы Баш управленинсы таматасы Руслан Кыяев билдиргенди. Ол айтханыча, озган заманын ичинде 312 көрө от тошгөнди. Ол а сабырдын эсе 23-ге эзди.
«Кыутарылуучу отдан 140 адамны, ол санда 21 сабийни кыутарылгандыла. Аны бла да кылаймы, гражданданы битеу да 75 кыутарылгы боллукту. Табылганы кыутарылгандыла. Жарыгу, кыоркызулукчу жорууларын бирле сансы этгеннерини хаталарында жети адам өлгөнди, 49-суу да бек ачыганды», - дегенди Кыяев.

МЧС-ни шартларына көрө, Чеченде от тошгенин сылтауларыны ючюнд бири пещельде от этино жорууларына бузулукту эттиги байланыштуу. Табылганы кыутарылгандыла. Жарыгу, терс хайрылангыгыны ючюно болгонди. Отт блга ойнуу, ана сансыз болуу да өргени жайылуучу сылтаулардан бириди.
«2012 жылны башындан бери социальнын магыналы объектле, адамла көп санда жылгылган жерле отдан саклангыларын белгилеге союем, - ден черттенди МЧС-ни Чеченде башчысы.

От гражданданы отдан сакынуучу жорууларын сансыз этмезге, отт бла ойнамагы, улуу кйлюно болмагыга чакырылганды.

БИЗГЕ ЖАЗДАЙЛА

Эллилеген ыразылыкты таба

Мен Жаңгы Малкяр элде жашаймын. Мындагылыны улусун, гичесин да иги таныйм. Эллилеген адамды бек босорбойм. Бир бирге билектик эти, болуша, эс талдыра жашайдыла. Кесим да мында тууганым. Атам - Ацквананы Хасан, кызырдыны Чага Огары кемтагадан бери көчкөн келген эдиле.

Анд жылдада биге гиче элде, элди улуу болгонды. Туудкылыны экинчи, ючюнчө төлүлөрү жетип келгенди. Баш мек Хамит бпа бирге жаша бергенди - Арсен Нальчикде полицияда ишлейди.

Болсада мен буюгун кыялымы кыюлума кесими неда ююрюмю юсюнден халпарларга деп алмагызмы. Муратм - эллибеге, мында жашагангага жаргаган, амбулаторияда ишлеген ахшы адамларыбызны юсюриден айтыраргады. Аллай онтуу уа биз барбыз да бек ююгөн «Заман» газетибизни юсю бпа табабыз.

Арт эки жылда амбулаторияга бийик билимди аруу - невролог Хайырланы Сейитну кызы Мирза-Бекланы Люба башчылык этеди. Ол эллилени саяулыктын сакталууну курауну илгендиргендери сора да, кыюнда ишлеген хар адам ючун да кыйгырарды. Юй жашауда эа тюрлоз зат болмайды. Аллай кезуридеде болушкучу изилеп тамататга келгенди. Любовь Сейитлуова уа кыюлдан келгени аладан аямайды. Кыюунда, жарсыуда да билектик этгендей бирини да иш келлюкюклерин кетюредди. Аны уа багышу ишде жайры ушуйду.

Мырзаланы Зурият иш юсюнде.

Ол аны артерия басымын өчкөпөл, жүрегини кыалай ишлегенине тынгылап, керекли дарманна берип, уюлда да этеди. Игирек болгучу кыстандын керекли турганды. Саусузуз тынчайып, кыялыкты башлагандан сора ашыгырбанбы ююно. Ма алай илгенге болушугу тиеди бу устак кыюлуу, аруу тилии мөдөстөрүн, огурулу тиширюу. Андан аны элде улуу намыс-сыйы жүргөнюн, эллиле хурмет этгендери да. Зуриятны баш иеси Азрет кесини кыюл кыялына бпа кой туткан, иш сынуу жайышкыраган этти.

Арт эки жылда амбулаторияга бийик билимди аруу - невролог Хайырланы Сейитну кызы Мирза-Бекланы Люба башчылык этеди. Ол эллилени саяулыктын сакталууну курауну илгендиргендери сора да, кыюнда ишлеген хар адам ючун да кыйгырарды. Юй жашауда эа тюрлоз зат болмайды. Аллай кезуридеде болушкучу изилеп тамататга келгенди. Любовь Сейитлуова уа кыюлдан келгени аладан аямайды. Кыюунда, жарсыуда да билектик этгендей бирини да иш келлюкюклерин кетюредди. Аны уа багышу ишде жайры ушуйду.

Тюз иштелгени титиреткен атыула

Ахкыры. Алы 3-чю беттеди. Дагында бир шартта сейр эттер. Кеси кесини жашаган эттирдиган бандити Малгобек районда Аршы элде ююно экспертизе эм медицина суд-медицина титирле бардырында деп биоматериалла алырды деп келгендирине, алыга бир чыда да тобоклен этти - Алдилегени ююклерден бир адам да жоок этти. Шунда, каммакдазени юююру ол эттенги биле болур эди, сора ол өлтюргөн адамданы жуукушкырандан кыян дерт жетири алы деп кыюуруп, кыячк келген болур эдиле.

Алай эсе да, кеслерине «мод-жахеде» деп атаган бандитле мусулманманга кыяжуа терри ишлене башаганынын кыячылык. Аугуста элде турган кыяны ишлерине бир мурдарлык ишлерин кыюушканды. 18-июн августда ичирди, беттери кыяла бпа жайыган кыяни бандит, шийитини мекиттерине ишлеп, саууладан ол ачкыдыла. Аны хатасындан 8 адам жараты болгонды, аладан бир болушчуда өлгөндү. Оперативникле жетип, газ баллонда бускыдуруган чапдыруу устроювону табыл кыюу кыюу чакыла бир болгонды.

Алай эсе да, кеслерине «мод-жахеде» деп атаган бандитле мусулманманга кыяжуа терри ишлене башаганынын кыячылык. Аугуста элде турган кыяны ишлерине бир мурдарлык ишлерин кыюушканды. 18-июн августда ичирди, беттери кыяла бпа жайыган кыяни бандит, шийитини мекиттерине ишлеп, саууладан ол ачкыдыла. Аны хатасындан 8 адам жараты болгонды, аладан бир болушчуда өлгөндү. Оперативникле жетип, газ баллонда бускыдуруган чапдыруу устроювону табыл кыюу кыюу чакыла бир болгонды.

Бейтады дагында бир соруу барды: ююор аны адамды келпени өлтюргөн ючюн жууулымды даген соруу. Багылы окумула, эзилге ташкырык. «Баш экилери Чечендеген электрон амал бпа «Террористтени ата-аналары сайбейлери ючюн не аз да жууулымдыла» деп, соруула бардырлыган. Ол соруула тогу ачыккалыш эдиле жууула чакыла бир болгонды. Ол соруула соругангага 46 процентин тутушдыла, «угый» дегенле - 47 процентин, 7 процентти уа не ары, не бери кыюушмай кыялгандыла.

Бейтады дагында бир соруу барды: ююор аны адамды келпени өлтюргөн ючюн жууулымды даген соруу. Багылы окумула, эзилге ташкырык. «Баш экилери Чечендеген электрон амал бпа «Террористтени ата-аналары сайбейлери ючюн не аз да жууулымдыла» деп, соруула бардырлыган. Ол соруула соругангага 46 процентин тутушдыла, «угый» дегенле - 47 процентин, 7 процентти уа не ары, не бери кыюушмай кыялгандыла.

Бейтады дагында бир соруу барды: ююор аны адамды келпени өлтюргөн ючюн жууулымды даген соруу. Багылы окумула, эзилге ташкырык. «Баш экилери Чечендеген электрон амал бпа «Террористтени ата-аналары сайбейлери ючюн не аз да жууулымдыла» деп, соруула бардырлыган. Ол соруула соругангага 46 процентин тутушдыла, «угый» дегенле - 47 процентин, 7 процентти уа не ары, не бери кыюушмай кыялгандыла.

Бейтады дагында бир соруу барды: ююор аны адамды келпени өлтюргөн ючюн жууулымды даген соруу. Багылы окумула, эзилге ташкырык. «Баш экилери Чечендеген электрон амал бпа «Террористтени ата-аналары сайбейлери ючюн не аз да жууулымдыла» деп, соруула бардырлыган. Ол соруула соругангага 46 процентин тутушдыла, «угый» дегенле - 47 процентин, 7 процентти уа не ары, не бери кыюушмай кыялгандыла.

Бейтады дагында бир соруу барды: ююор аны адамды келпени өлтюргөн ючюн жууулымды даген соруу. Багылы окумула, эзилге ташкырык. «Баш экилери Чечендеген электрон амал бпа «Террористтени ата-аналары сайбейлери ючюн не аз да жууулымдыла» деп, соруула бардырлыган. Ол соруула соругангага 46 процентин тутушдыла, «угый» дегенле - 47 процентин, 7 процентти уа не ары, не бери кыюушмай кыялгандыла.

Бейтады дагында бир соруу барды: ююор аны адамды келпени өлтюргөн ючюн жууулымды даген соруу. Багылы окумула, эзилге ташкырык. «Баш экилери Чечендеген электрон амал бпа «Террористтени ата-аналары сайбейлери ючюн не аз да жууулымдыла» деп, соруула бардырлыган. Ол соруула соругангага 46 процентин тутушдыла, «угый» дегенле - 47 процентин, 7 процентти уа не ары, не бери кыюушмай кыялгандыла.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КВАБАРТЫ-МАЛКЯРЫ РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВО

Баш редактору орусбасары КЫОНАКЪЛАНЫ ХАСАН РЕДКОЛЛЕГИЯ: АТТАЛАНЫ Жамал (баш редактор), БЕШАЙЛАНЫ Мутали (баш редактору орусбасары), АЛИКАЛАНЫ Вадимир, ТЕКУЛЛАНЫ Хава, ТОКУМАЛАНЫ Хусейни, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууалды секретары).

ТЕЛЕФОНЛА: Редактору ирибейни - 42-63-01. Баш редактору орусбасарлары - 42-38-21, 42-26-22. Жууалды секретары - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корресптор - 42-43-52. РЕДАКЦИОНА БЕЛЕОМЛЕРИ: Жамуат-эпоника белеом - 42-67-68, 42-68-42. Эпоника белеом - 42-66-73. Жууалды белеом - 42-75-82. Социаллык полиция белеом - 42-66-76, 42-77-59. Жайлыккалы эм спорт белеом - 42-26-39, 42-66-71. Письмома эм реклама белеом - 42-37-94. Тиражманча белеом - 47-31-28. Сурат алынуучу - 42-68-72, 42-66-76. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бпа кыягыт жорюймади. Кыяк жамаларга рецензия этпейди эл да арга кыйгырармайдыла. Газетте басылган материалла айтылган оюмла редакцияны оюму бпа келишимге болушкучу. Алада айтылган хар зат ючюн Ресей Федерацияны Басмама кескерида кыюула тийиштинде материалла авторлары кеслери жууулашдыла. Редакция автордан 400 гачтингизден (машинка бпа кыялган) 5-6 бет) кесини аламдыды. Газет басмама аны асылды информация эткендиктери курауну жаны бпа Кыабарты-Малкяр регион инспекцияда 1994 жылда 14-июнь маалда регистрация эткендикти. Регистрацион номер - 010066. Индекс - 51532. Газеттин басмама КМР-ини Асылды информация органна жаны бпа кыяра комитетини компьютер суубасы кызыр эткендикти. Газет «Тетраграф» ООУ-ну шийитерилгенде басмамандала. Нальчик шаары, Ленин аты проспекти, 33. Газеттин келерине тапшыруу ючюн КМР-ини почта светыны федераллык Управленини жууулашды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10. Газеттин рознишгага сатылуу ючюн КМР-ини «Роспечать» акционер общество жууулашды. Телефон: 42-69-34. Номерге графикте кере 19.00 сагытта кыюл салындады. 20.00 сагытта кыюл салынгандыла. ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРГАНЫЛА: Тапшаксананы Аминат - джерурный редактор, Кетеченинаны Зульфия - жуууалды секретары орусбасары; Ахуулары Феруза (1, 2-чи бетте), Жангоралданы Джамила (3, 4-чи бетте) - корреспторла. Тиражы 3540 экз. Заказ № 2557. 360000, Нальчик шаары, Ленин аты проспекти, 5. электрон почта: ebor_50@mail.ru

Баш редактору орусбасары КЫОНАКЪЛАНЫ ХАСАН РЕДКОЛЛЕГИЯ: АТТАЛАНЫ Жамал (баш редактор), БЕШАЙЛАНЫ Мутали (баш редактору орусбасары), АЛИКАЛАНЫ Вадимир, ТЕКУЛЛАНЫ Хава, ТОКУМАЛАНЫ Хусейни, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууалды секретары).

ТЕЛЕФОНЛА: Редактору ирибейни - 42-63-01. Баш редактору орусбасарлары - 42-38-21, 42-26-22. Жууалды секретары - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корресптор - 42-43-52. РЕДАКЦИОНА БЕЛЕОМЛЕРИ: Жамуат-эпоника белеом - 42-67-68, 42-68-42. Эпоника белеом - 42-66-73. Жууалды белеом - 42-75-82. Социаллык полиция белеом - 42-66-76, 42-77-59. Жайлыккалы эм спорт белеом - 42-26-39, 42-66-71. Письмома эм реклама белеом - 42-37-94. Тиражманча белеом - 47-31-28. Сурат алынуучу - 42-68-72, 42-66-76. Бухгалтерия - 42-30-87. Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бпа кыягыт жорюймади. Кыяк жамаларга рецензия этпейди эл да арга кыйгырармайдыла. Газетте басылган материалла айтылган оюмла редакцияны оюму бпа келишимге болушкучу. Алада айтылган хар зат ючюн Ресей Федерацияны Басмама кескерида кыюула тийиштинде материалла авторлары кеслери жууулашдыла. Редакция автордан 400 гачтингизден (машинка бпа кыялган) 5-6 бет) кесини аламдыды. Газет басмама аны асылды информация эткендиктери курауну жаны бпа Кыабарты-Малкяр регион инспекцияда 1994 жылда 14-июнь маалда регистрация эткендикти. Регистрацион номер - 010066. Индекс - 51532.

Газеттин басмама КМР-ини Асылды информация органна жаны бпа кыяра комитетини компьютер суубасы кызыр эткендикти. Газет «Тетраграф» ООУ-ну шийитерилгенде басмамандала. Нальчик шаары, Ленин аты проспекти, 33. Газеттин келерине тапшыруу ючюн КМР-ини почта светыны федераллык Управленини жууулашды. Телефонла: 76-01-28, 76-01-10. Газеттин рознишгага сатылуу ючюн КМР-ини «Роспечать» акционер общество жууулашды. Телефон: 42-69-34.

Номерге графикте кере 19.00 сагытта кыюл салындады. 20.00 сагытта кыюл салынгандыла. ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ ЧЫГАРГАНЫЛА: Тапшаксананы Аминат - джерурный редактор, Кетеченинаны Зульфия - жуууалды секретары орусбасары; Ахуулары Феруза (1, 2-чи бетте), Жангоралданы Джамила (3, 4-чи бетте) - корреспторла. Тиражы 3540 экз. Заказ № 2557.

360000, Нальчик шаары, Ленин аты проспекти, 5. электрон почта: ebor_50@mail.ru